

هجوم جمعیت به حاشیه شهر

حاشیه های پررنگ تر از متن حاشیه نشینی

رشد حاشیه نشینی در بجنورد ۲/۵ برابر میانگین کشوری شده است

۲۶ منطقه حاشیه‌نشینی در بجنورد شناسایی شده است

بهرز

فاصله داشته ها و نداشته ها در بعضی نقاط بجنورد یک قدم است. کافی است یک گام برداریم و از این سوی خط به آن سو برویم تا ببینیم آن سوی این خطوط ناپیدا، حد و مرزهای نا نوشته و فнс های نامرئی که متن و حاشیه را از هم جدا می کند مردم چه می کنند و چرا روز به روز بر ازدحام زندگی در این مناطق افزوده می شود؟

تا دیروز علت اصلی حاشیه نشینی را مهاجرت از روستا ها به شهرها بیان می کردند و امروز علاوه بر این موضوع گفته می شود عقب نشینی مردم از بافت‌های مرکزی به حاشیه برای رها شدن از بند اجاره های نجومی و مهاجرت از دیگر شهرستان های استان به بجنورد هم مزید بر علت شده است.

سرعت بر شتاب

کارشناسان می گویند پدیده حاشیه نشینی در همه استان ها به چشم می خورد اما آن چه در بجنورد و در مراکز شهرستان های خراسان شمالی بارز است، سرعت رو به رشد و پرشتاب حاشیه نشینی است. این موضوع نگران کننده است و بسیاری از مدیران استان هم به آن اذعان دارند. از سویی این سوال مطرح است که آیا می توان سرعت گیرهای مناسب در این مسیر ایجاد کرد و برنامه هایی برای ساماندهی حاشیه شهر پیش بینی شده است؟

به گفته برخی از کارشناسان، علل ایجاد حاشیه نشینی در بجنورد، فقر امکانات در دیگر مناطق شهری و روستایی است. یک کارشناس ارشد شهرسازی و معماری نیز با تأیید این موضوع به انباشت سرمایه و امکانات در شهرهای بزرگ اشاره می کند و می گوید: در روند کنونی سرمایه گذاری ها شاهد انباشت سرمایه در شهرهای بزرگ هستیم به طوری که بیش از ۵۰ درصد امکانات و زیرساخت‌ها در بجنورد مهبها شده است و این انباشت باعث هجوم خانوادها به سمت مرکز استان می شود.

«شهرکی» عنوان می کند: این روند در همه جای کشور به چشم می خورده به طوری که در ۵۰ سال گذشته انباشت قدرت ، ثروت و درآمد در شهرهایی مانند مشهد، تبریز، اهاواز و تهران منجر به تشدید حاشیه‌نشینی شده است. از سویی یکی دیگر از علت های شکل گیری حاشیه‌نشینی را می توان به نبود نظارت بر فضاهای پیرامون شهر و توجه نکردن به ساختاریابی فضا بیان کرد به طوری که بدون توجه به مسائل بیان شده، فضایی در حاشیه شهر ها شکل می گیرد که در آن همواره مردم جلوتر از مسئولان هستند.وی ادامه می دهد: در واقع ابتدا حاشیه به متن شهر تحمیل می‌شود و سپس طرح‌های ساماندهی و بهسازی شکل می‌گیرند. وی ادامه می‌دهد: به اعتقاد من برای مقابله با معضل حاشیه‌نشینی، الگوی توزیع درآمد در سطح کلان و ملی باید تغییر کند، ضمن این‌که مدیریت شهری نیز باید دراختیار مردم و سازمان‌های محله محور قرار بگیرند و الگوی مدیریت با بالا به پایین با مدیریت از پایین به بالا تلفیق شود.

وی ادامه می دهد: سازمان‌های مبتنی بر محله محور نیز باید در روند برخورد با معضل حاشیه‌نشینی از استقلال کافی برخوردار باشند زیرا تجربه ثابت کرد در طرح‌های پایلوتی که برای مقابله با حاشیه‌نشینی در شهرهایی مانند بجنورد اجرا شد، سازمان‌ها به دلیل وابستگی به دولت چندان موفق عمل نکردند اما در برنامه‌های جدید باید راه حلی برای این معضل اندیشیده شود.

وی می گوید: معضل حاشیه نشینی در غالب شهرهای مهم خراسان شمالی وجود دارد اما در بجنورد با شدت بیشتری دیده می‌شود به طوری که بیش از یک سوم از جمعیت ۲۱۴ هزار نفری این شهر در سکونتگاه های غیررسمی و حاشیه ای زندگی می کنند.

وی ادامه می دهد: اگر چه بارها مسئولان برای برطرف شدن این مشکل و در واقع پدیده مشکل را اقدام کرده اند، اما هیچ گاه مشکل حاشیه نشینی در یک منطقه آن طور که باید و شاید برطرف نشده و علت آن هم اجرای طرح های مقطعی است و در واقع اکنون

جدول شماره ۱۰۳۳

۱- مزد مستاجر- اثری از سعید نفیسی

۲- معبود- وجود نهاد- رزمایش

۳- آشفتگی و تغییر حالت- رگ و پوست کنده- گناهکار

۴- بدهی- تقویت کننده- نکوهش کردن- حرف ندا

۵- آفت گندم- زغال گیر- قول و سخن

۶- جان پناه رزمنده- آتسفر- جنس مذکر- ضمیر اتحاد

۷- اکسیر- آجر لعابدار- پاداش کار خوب و پسندیده

۸- بالغ ورسنده- آتش- جراحت- از مشتقات نفت

۹- حقیقت امر- نو و تازه- دانشمند دوره سلجوقی

۱۰- مساوی- دریا- سربست مطمئن- قبول سخن

۱۱- شهری در استان یزد- دیندار ی- قلب

۱۲- اطراف دهان- رخساره و صورت- محصول

ساده- دیوار گلی

۱۳- خسارت در خرید یا فروش- رهبر و جلودار- گل شقایق

۱۴- از موسیقی دانان بنام دربار خسرو پرویز- تازه وارد- گنبد و سراپرده

۱۵- کنایه از مترصد و مترقب و نگران و ناشکیبا در انتظار وصول خبر- گرو کردن

نمی توان مشکل حاشیه نشینی را ساماندهی کرد.

«شهرکی» تصریح می کند: در واقع حاشیه نشینی روز به روز در حال افزایش است و بدون طرحی جامع که در برگیرنده همه نیازهای ساکنان این مناطق باشد نمی توان به رفع و یا کاهش سرعت آن در بجنورد امیدوار بود.

وی عنوان می کند: چندگانگی در نظارت برساخت و سازهای حاشیه شهر و نداشتن برخورد جدی با مشکلاتی مانند ساخت و سازهای غیر مجاز در حاشیه شهر، ورود کارشناسان معاملات املاک در تفکیک اراضی کشاورزی و فروش قولنامه ای اراضی کشاورزی که در روستاهای چسبیده به شهرها انجام می شود مشکلاتی ایجاد می کند که تبعات آن بعد ها دیده خواهد شد مگر این که هم اکنون برای برطرف شدن این مشکلات اقدام شود.

وی با اشاره به این که در بجنورد، به عنوان مرکز خراسان شمالی ۲۶ منطقه ویژه اجتماعی شناسایی شده که ۴ منطقه از جمله صندل آباد، باقرخان و کلاته محمدعلی پهلوان روستایی است و ۲۲ منطقه دیگر شهری است، افزود: برای رساندن مناطق ویژه بجنورد به میانگین دیگر مناطق به تدوین و اجرای برنامه ای حداقل پنج ساله نیاز است.

قوانینی که دور زده می شود

در عین حال نماینده مردم ۵ شهرستان خراسان شمالی در مجلس شورای اسلامی، حاشیه نشینی را معضلی پیچیده توصیف می کند که عوامل مختلفی به شکل گیری آن نقش دارند. «قاسم جعفری» می افزاید: یکی از مهم ترین عوامل ایجاد حاشیه نشینی، کمبود امکانات و رفاه در روستاهاست.وی ادامه می دهد: روستاییان با

اجتماعی تخریب ساخت و سازهای غیر مجاز هم

جلوگیری کرد.

ساخت و سازهای غیر مجاز

افزایش ساخت و سازهای غیر مجاز موضوعی است که رئیس شورای اسلامی شهر بجنورد هم به آن اذعان می کند.

«افشین فر» می گوید: افزایش جمعیت حاشیه بجنورد محرز است و علت این افزایش هم هجوم مردم به مناطق حاشیه به علت نداشتن امکانات مالی است. وی ادامه می دهد: افرادی که تمکن مالی ندارند در مناطق حاشیه شهر و روستاهایی که چسبیده به شهر است با خرید زمین به نازل ترین قیمت و ساخت یکی ۲ اتاق در این مناطق سکونت می کنند.

وی ادامه می دهد: به خاطر ضرورت نظام مند کردن حاشیه نشینی و کنترل ساخت و سازهای غیر مجاز، شورای شهر طرحی به شهرداری ارائه داده است تا الحاق حواشی شهر به محدوده شهر مطالعه شود.

وی ادامه می دهد: بسیاری از روستاها و سکونت گاه های حاشیه شهر تا ۱۰ سال آینده به شهروصل می شوند و برای این که از تبعات حاشیه نشینی در سال های آینده جلوگیری شود مطالعه الحاق این مناطق و برنامه ریزی برای آن لازم است.

وی با بیان این که مهاجر پذیر بودن مرکز استان امری گریز ناپذیر است، می گوید: نمی توان از بزرگ شدن شهر جلوگیری کرد اما می توان آن را ضابطه مند کرد تا شاهد شکل گیری سکونتگاه های غیر رسمی مانند آن چه که هم اکنون می ببینم نباشیم.

نبود نظارت کافی

در بجنورد ۲۲ سکونت گاه غیر رسمی روستایی و ۴ سکونت گاه غیر رسمی شهری داریم اما به گفته

یادداشت

ریشه های حاشیه نشینی

گروه گزارش- «سکونتگاه های غیررسمی» یا آن چه «اسکان غیر رسمی» نامیده می شود، از مشکلات فراروی شهرهای امروزی است.

حاشیه نشینان به افرادی گفته می‌شود که در شهر سکونت دارند ولی به علل گوناگون نتوانسته اند جذب نظام اقتصادی شهر شوند و از خدمات شهری استفاده کنند. حاشیه نشینان بیشتر افراد مهاجر روستایی و عشایر هستند که اغلب مهارت لازم برای زندگی شهری را ندارند. این افراد بیشتر به علت عوامل رانش زادگاه خود، افزایش بی رویه جمعیت، توزیع نامتناسب و ناعادلانه امکانات، عدم حمایت از مشاغل بومی و پایه‌ای در روستاها و شهرهای کوچک و از سوی دیگر پدیده های طبیعی مانند سیل، خشکسالی و سرمازدگی محصولات کشاورزی و به دلیل عوامل جاذب شهری، زادگاه خود را ترک می کنند و به شهرها روی می آورند.

آن ها به دلیل عدم تطبیق با محیط شهری از یک سو و بر اثر عوامل پس ران شهری از سوی دیگر از محیط شهری پس زده می شوند و به تدریج در کانون های به هم پیوسته و یا جدا از یکدیگر در قسمت هایی از شهر سکنی می‌گزینند.

مشکل اسکان غیررسمی و نداشتن سند مالکیت به همراه فاضلاب معابر از مشکلات مهم در محله های حاشیه نشین است. هم چنین فقر و نداشتن همبستگی اجتماعی و برخورداری از حداقل مؤلفه های کیفیت زندگی از دیگر مشکلات محله های حاشیه نشین با همان سکونتگاه های غیررسمی است که باید برای توانمندسازی و ساماندهی آن ها راهکار و تدبیر اساسی اندیشید.

حاشیه نشینان به دلیل سرعت پیدایش و عدم نظارت دستگاه های اجرایی، از استانداردهای قابل قبول زیستی بی بهره اند و بدون نظام شکل یافته و مطلوب سکونتی هستند که در پاسخگویی به نیاز سرپناه فقرها به وجود می آیند.

خراسان شمالی هم از جمله استان هایی است که با حواث طبیعی بسیاری از جمله خشکسالی، زلزله، سرمازدگی، سیل و حتی رانش زمین برخی رو بوده و این موضوع به واسطه از بین رفتن برخی منازل روستایی و نیز محصولات روستاشینان از یک سو و بیکاری و نبود شغل پایدار در روستاها از سوی دیگر، به افزایش جمعیت حاشیه نشین آن، دامن زده است.

بجنورد به عنوان مرکز خراسان شمالی در حال حاضر به اذعان متولیان، ۲۴ سکونتگاه غیر رسمی دارد و طی ۳ سال اخیر نرخ حاشیه نشینی در آن ۲/۵ برابر افزایش یافته است به گونه ای که بین ۶۰ تا ۷۰ هزار نفر در حاشیه های این شهر زندگی می کنند که از امکانات شهرنشینی مانند، بهداشت و به عنوان حداقل نیاز و دریافت خدمات شهری مانند جمع آوری زباله و آسفالته معابر بی بهره هستند.

به عقیده کارشناسان، افزایش نرخ حاشیه نشینی در بجنورد، نشان دهنده عدم توفیق متولیان در ساماندهی این سکونتگاه ها و برنامه ریزی مناسب برای این موضوع است که می طلبد برنامه ای جامع و فراگیر در زمینه سکونتگاه های غیررسمی تدوین شود و مدیریت یکپارچه شهری برای این موضوع لحاظ و از بخشی عمل کردن دستگاه ها جلوگیری شود. زیرا حاشیه نشینی در کنار مشکلاتی مانند پایین بودن سطح بهداشت عمومی و سلامتی، فقدان شغل رسمی و درآمد کافی، وجود خرده فرهنگ های خاص مناطق کوچک، اعتیاد، وضعیت مسکن و ساختار جمعیتی مناطق حاشیه نشین و بهداشت و خدمات رفاهی حاشیه نشینان و پایین بودن کیفیت آموزش و فرهنگ در جوامع حاشیه نشین، به نوعی با بستر سازی برای وقوع جرم، امنیت اجتماعی را نیز تهدید و ساخت و سازهای غیر اصولی در آن، سیمای نامطلوب ایجاد می کند.

کارشناسان معتقد هستند در زمینه راهکارهای جلوگیری از گسترش حاشیه نشینی باید به دو اصل توجه داشت؛ یکی ریشه یابی مشکلات اجتماعی نظیر حاشیه نشینی و دیگری برنامه ریزی برای برطرف کردن موانع و عوامل پیدایش و گسترش این پدیده اجتماعی است که توجه به این ۲ اصل می تواند تأثیر به سزایی در حل این پدیده داشته باشد. امید است متولیان ساماندهی حاشیه نشینی در خراسان شمالی با الگو برداری از استان ها و کشورهای موفق در زمینه حل این معضل اجتماعی، برای ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی و کاهش جمعیت این سکونتگاه ها و حتی مهاجرت معکوس، اقدام کنند.

بامفحه ورزش همه راه باشید

مفحه ورزش را می توانید ۳ روز در هفته در روزنامه خراسان شمالی بخوانید.

همچنین می توانید دردل ها، مطالب علمی، نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را در مورد اوضاع ورزش استان و صفحه ورزش از طریق شماره تلفن های دفتر روزنامه خراسان شمالی و یا ایمیل shomalinews@gmail.com

باعنوان «صفحه ورزش»، ارسال کنید.

